

HISTORIE KOLOVEČSKÉ KERAMIKY

autor: Martin Volf, Koloveč

Městys Koloveč se rozkládá ve východní části obvodu Domažlice. Město Domažlice je vzdáleno 15 km jihozápadním směrem, krajské město Plzeň 50 km severovýchodně. Výroba hrnčířského a kramářského zboží je v Kolovči doložena již v 15. století. Charakter a výzdoba hrnčířského střeptu, jak uvádí Vladimír Scheufler v „*Dějínách chodské keramiky*“, se od roku 1764, z něhož je zachován první kolovečský výrobek, nedoznala téměř žádných změn. Osobité pojetí obecně známých a užívaných motivů vytvořilo z Kolovče jedno z nejzajímavějších a nejvýznačnějších středoevropských hrnčířských středisek.

Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích, p. o., má ve svém sbírkovém fondu několik kusů kolovečské keramiky, některé z nich jsou umístěny ve stálé expozici. Součástí haptického doprovodného programu jsou nové výrobky, které vycházejí z léty prověřené tradice zpracování i vzorů. Za malý okamžik budete mít možnost se jich dotknout a „na vlastní ruce“ se tak seznámit s proslulou kolovečskou keramikou.

V roce 1890 pracovalo v Kolovči ve 43 hrnčířských dílnách 80 zaměstnanců. Tak vysoká koncentrace specifické řemeslné výroby v malém městečku s 1337 obyvateli byla podmíněna okolním hojným výskytem hrnčířských jílu vhodných k výrobě keramiky. Počet dílen začal záhy strmě klesat v souvislosti s rozšířením konkurence v podobě továrních výrobků smaltovaného zboží. V roce 1912 bylo v Kolovči 8 dílen, v roce 1938 jen 3 dílny a po roce 1945 zůstala dílna jediná – rodiny Volfů.

Od samého počátku byla hrnčířská výroba v Kolovči soustředěna do několika rodových dílen, z nichž jedna patřila Volfovým. Hrnčířské řemeslo se u Volfových předává již od roku 1785 z otce na syna. Na samém počátku tradice stál LAMBERT VOLF (I.), po něm následovali KAŠPAR (II.), VÁCLAV (III.), FRANTIŠEK (IV.), RUDOLF (V.). V současné době kolovečskou keramiku vyrábějí RUDOLF (VI.) a MARTIN (VII.) VOLFOVÉ společně s Rudolfovou manželkou Libuší, která vyrobené zboží maluje. Dílna, v níž se zboží dodnes vyrábí, byla zřízena v domě č. p. 1 v Kolovči v roce 1898 Františkem Volfem.

Do roku 1918 se převážná většina výrobků prodávala do sousedního Bavorska. Po ztrátě tohoto významného odbytiště se museli Volfovi potýkat s velkými obtížemi, které se podařilo překonat až v 50. letech 20. století. V současné době se téměř veškerá produkce rodinné firmy vyprodá v prostorách „domácí“ prodejny, která se nachází v místě tradiční dílny i nově zřízeného MUZEA TECHIKY A ŘEMESEL v Kolovči.

Volfovi získali za své výrobky mnohá ocenění, včetně mezinárodních. Např. František Volf obdržel v roce 1925 za kolovečskou keramiku čestné uznání na světové výstavě v Paříži, Rudolf Volf byl v roce 1975 jmenován „*mistrem lidové umělecké výroby*“ a v roce 2011 obdržel z rukou ministra kultury ČR titul „*Nositel tradice lidových řemesel*“.

Výrobní postup

Při výrobě tradiční keramiky jsou stále dodržovány původní technologické postupy.

Hlíny, které se nakopou v tzv. *hliništi*, se musí nechat minimálně 3 roky „odležet“.

Ponechávají se volně uskladněné venku, kde se rozkládají působením povětrnostních vlivů.

Odležené hlíny se následně ručně smísí ve stanovených poměrech. Vrstvy hlín se kladou na sebe na tzv. *špalek*, který se několikrát přehází. Při tomto přehazování se hlína zvlhčuje dle potřeby. Jediným strojem používaným při zpracování hlíny je 150 let starý *šnekový lis*. Ten hlínu stlačí do *předtažků* připravených k samotnému točení na hrnčířském kruhu. Předtažky se poté uloží do sklepa, kde se opět minimálně 1 měsíc nechají odležet.

Před samotným točením se hlína musí proválet a nadělají se z ní *hrudky*. Z hrudek se na klasických kopacích kruzích, které až Rudolf Volf v roce 1968 předělal na elektrický pohon, vytáčí veškeré zboží.

Po vytočení se zboží musí pozvolna vysušit. Během vysoušení dochází ke smršťování výrobků, které by mohly rychlým sušením popraskat.

V dílně se zboží ukládá na prkna pod strop, kde je nejtepleji. Zároveň se tak uspoří místo, které by jinak zboží zabíralo v regálech. Místnost se vytápí dřevem v kachlových kamnech. Po vysušení už následuje malování za pomoci starého hrnčířského nástroje, tzv. *kukačky*. Jedná se o nádobku vytočenou z hrnčířské hlíny, do které se zasune brk a kterou se malují jednoduché geometrické obrazce typické pro kolovečskou keramiku. Po namalování se zboží vypaluje. Do roku 1985 se k vypalování používala pec na dřevo tzv. *Kasselská* o objemu 5 m³. Dnes se vypaluje v elektrických pecích. První výpal *přežah* se vypaluje na teplotu 960 °C. Po prvním výpalu se výrobky glazují a následně znovu vypalují na teplotu 1150 °C.

Kromě tradiční *červenohnědé keramiky* s klasickým dekorem se vyrábí novější *modrá keramika*. Zavedením její výroby se snažil František Volf reagovat na pokles poptávky po tradičním kolovečském zboží. Ale v té době se příliš neujala, úspěchy začala slavit až v roce 1990, kdy její produkci obnovili Rudolf a Martin Volfovi. V současnosti se významně podílí na celkové produkci rodinné firmy. Dalším sortimentem je barevná keramika vycházející z lidových motivů, ale zároveň odpovídající požadavkům moderní doby. Byla zavedena v roce 1997, uvnitř je vylitá bílou glazurou a vně barevnými glazurami s dekorováním v podobě puntíků. Tuto keramiku je možno dávat do mikrovlnné trouby i do myčky.